

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Vankiterveydenhuollon yksiköstä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Vankiterveydenhuollon yksiköstä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 49/2015 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty lakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- lakivaliokunta LaVL 8/2015 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Anne Koskela, sosiaali- ja terveysministeriö
- erikoissuunnittelija Tuuli Herlin, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Marianne Mäki, oikeusministeriö
- tulosjohtaja Pauli Nieminen, Rikosseuraamuslaitos
- vastaava ylilääkäri Jorma Aarnio, Rikosseuraamuslaitoksen terveydenhuoltoyksikkö
- ylilääkäri Päivi Viitanen, Vankisairaala
- esittelijäneuvos Arja Myllynpää, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- hallintojohtaja Janne Luomala, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- kehittämisspäällikkö Merja Mikkola, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- hallintoylilääkäri Lasse Lehtonen, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- Psykiatrinen vankisairaala, Turun yksikkö
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että vankien terveydenhuollon järjestäminen siirrettäisiin oikeusministeriön hallinnonalalta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulosohtaukseen. Samalla vankiterveydenhuollon valvonta ja ohjaus säädettäisiin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintovirastojen tehtäväksi. Muutoksilla vahvistettaisiin vankeuslaissa tarkoitetun normaalisuusperiaatteen mukaisesti vankiterveydenhuollon asemaa osana muuta terveydenhuoltojärjestelmää. Uudistus toteutettaisiin lailla Vankiterveydenhuollon yksiköstä. Samalla muutettaisiin useita muita lakeja.

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 talousarvioesitykseen, ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2016 alusta.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksen tavoitteena on liittää vankiterveydenhuolto kiinteämmäksi osaksi muuta terveydenhuoltoa sekä terveydenhuollon ohjauksen ja valvonnan piiriin. Vankeuslain 3 §:n mukaan vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Vankeuden täytäntöönpano ei saa aiheuttaa vangin oikeuksiin eikä olosuhteisiin muita rajoituksia kuin niitä, joista säädetään lailla tai jotka välttämättä seuraavat itse rangaistuksesta. Saman säännöksen mukaan vankilan olot on järjestettävä niin pitkälle kuin mahdollista vastaamaan yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja. Lisäksi vangin mahdollisuuksia ylläpitää terveyttään ja toimintakykyään on tuettava ja pyrittävä ehkäisemään vapaudenmenetyksestä aiheutuvia haittoja. Vankiterveydenhuollon järjestämisvastuun siirrolla toteutetaan samalla edellä todettua normaalisuusperiaatetta.

Muutosten tavoitteena on myös toteuttaa vakiintuneena pidettyä vankeinhoidon kansainvälisöidellistä periaatetta, jonka mukaan vankilan terveydenhuoltohenkilökunnan ei tulisi osallistua minkäänlaisiin valvonnan ja järjestyksen ylläpidon tehtäviin.

Vankien terveydentila on esityksen perustelujen mukaan huomattavasti muun väestön terveydentilaa heikompi. Erityisesti päihdeongelmat, mielenterveyden häiriöt ja tartuntataudit ovat vangeilla hyvin yleisiä. Myös vankien kuolleisuus on olennaisesti korkeampi kuin muulla väestöllä. Vangin elinikä on keskimäärin 47 vuotta. Naisvankien terveydentila ja työkyky ovat suhteellisesti vielä heikompia kuin miesvankien. Eri sairauksiin liittyvässä riskikäyttäytymisessä on tutkimuksen mukaan myös sukupuolieroja, joita kuvaa esimerkiksi nuorilla naisvangeilla hyvin yleinen C-virusmaksatulehdus (16—24 vuotiaista 71 %:lla). Sukupuolieroja on lisäksi lapsuuden kaltoin kohtelussa ja sen liittymisessä myöhempään päihteiden käyttöön ja mielenterveyden häiriöihin (Päivi Viitanen, Tampereen yliopisto 2013).

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

Hallinnonalan siirto

Vankiterveydenhuollon siirtäminen oikeusministeriön hallinnonalalta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle tukee vankien hoitoketjujen katkeamattomuutta vangin siirtyessä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin sekä myös mahdollisuutta kansanterveystyön ja tartuntatautien vastustamistyön tehokkaampaan toteuttamiseen erityisen riskin omaavan väestöosan kohdalla. Vankien näkökulmasta tavoitteena on parantaa hoidon jatkuvuutta vankilan ja ympäröivän yhteiskunnan välillä ja vähentää pidemmällä tähtäimellä vankien ja muun väestön terveyseroja. Valiokunta pitää tärkeänä, että vankien terveystalveluiden suunnittelussa otetaan huomioon myös esimerkiksi sukupuolten väliset eroavuudet ja niiden aiheuttamat erityistarpeet.

Kuten esityksen perusteluissa todetaan, voi hyvin toimiva vankiterveydenhuolto tarjota mahdollisuuden tarttua syrjäytyneiden ihmisryhmien ongelmiin ja samalla tukea uusintarikollisuuden ehkäisyä. Vankeusaikaisen terveydenhuollon erillisuus muista julkisista terveystalveluista katkaisee kuitenkin olemassa olevat hoitosuhteet ja haittaa tuloksellisten hoitojatkumoiden kehittämistä.

Terveydenhuoltohenkilöstön erillisyyden vankilaorganisaatiosta, vankilan johdosta ja muusta vankilahenkilökunnasta on arvioitu voivan lisätä vankien luottamusta terveydenhuoltohenkilökuntaan ja mataloittaa kynnyistä käyttää terveydenhuollon palveluja. Terveydenhoito- ja valvontatehtävien erottaminen toisistaan mahdollistaa perustelujen mukaan terveydenhuoltohenkilökunnan ammattieettisten velvollisuuksien toteutumisen aikaisempaa paremmin ja tukee terveydenhuoltohenkilöstön todellisen ja koetun riippumattomuuden lisääntymistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lakivaliokunnan tavoin kannatettavana hallinnonalan siirtoa ja vankiterveydenhuollon liittämistä kiinteämmäksi osaksi yleistä terveydenhuoltoa. Valiokunta katsoo myös, että vankiterveydenhuollon vaatiman erityisasiantuntemuksen vuoksi on tarkoituksenmukaista keskittää järjestäminen valtakunnallisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisuudessa toimivaan yksikköön.

Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa ehdotuksen mukaan vangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. Laki antaa hyvän mahdollisuuden parantaa vankien hoitoa ja kuntoutusta, joiden riittävästä voimavaroista on jatkossakin huolehdittava. Valiokunta korostaa erityisesti vankeuden loppuvaiheen ja siviilielämän välisen nivelvaiheen palvelujen asianmukaisen järjestämisen merkitystä ja viranomaisen yhteistyötä hoidon ja kuntoutuksen jatkuvuuden varmistamiseksi.

Rikosseuraamuslaitoksen palvelukseen jää uudistuksen jälkeen muun muassa sosiaalityöntekijöitä ja psykologeja, joiden työn kehittämisessä voidaan entistä paremmin hyödyntää yhteistyötä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Henkilöstön organisatorista asemaa on myös tältä osin tarkoitus selvittää jatkossa. Lakivaliokunta esitti lausunnossaan täsmennyksiä terveydenhuollon ammattihenkilöiden potilasrekisterimerkintöjä samoin kuin eri hallinnonalan toimijoiden välistä tiedonkulkua koskeviin säännöksiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa lakiehdotusten hyväksymistä muutettuina tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetulla tavalla.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

Psykiatrisen vankisairaalan Turun yksikössä tilanne on sovellettavan lainsäädännön kannalta poikkeuksellinen. Yksikkö hoitaa valtakunnallisesti tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon tulevia vankeja mielenterveyslain erityissäännösten nojalla. Toisaalta suuri osa samassa yksikössä hoidettavista on hoidossa omasta tahdostaan vankilalääkärin läheteellä ja heidän oikeus asemansa määräytyy ensisijaisesti vankeuslain ja tutkintavankeuslain perusteella. Yksikön terveydenhuoltohenkilöstö ei jatkossa voi enää käyttää joitakin heille Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehinä nykyisin kuuluvia valvonta- ja tarkastusvaltuuksia, joista jatkossa vastaa Turun vankilan henkilökunta. Psykiatrisen vankisairaalan tilanne edellyttää henkilökunnan asianmukaista koulutusta ja lisävoimavaroja valvontatehtäviin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lisävoimavarat on tarkoitus järjestää Rikosseuraamuslaitoksen sisäisin siirroin.

Lakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota esityksessä valitun järjestelmän aiheuttamiin kustannuksiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnan järjestäminen aiheuttaa esityksen mukaan 250 000 euron pysyvän vuosittaisen lisäkustannuksen. Lisäksi samanaikaisesti toteutettavaksi ehdotettu puolustusvoimien terveydenhuollon valvontatehtävä aiheuttaa yhteisesti tämän uudistuksen kanssa Valviralle 70 000 euron ja aluehallintovirastolle 150 000 euron lisävoimavaratarpeen uudistuksen valmisteluun jo aiemmin kohdistetun määrärahan lisäksi (421 000 euroa). Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, ettei hallinnonalan siirto aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia. Hallinnonalan siirron vaikutuksia ja toimivuutta on myös seurattava huolellisesti.

Ohjaus ja valvonta

Esityksen tavoitteena on lisäksi yhdenmukaistaa vankiterveydenhuollon ohjaus ja valvonta koko maassa muun muassa kunnallisen terveydenhuollon ohjauksen ja valvonnan kanssa siten, että valvonnasta huolehtisivat Vankiterveydenhuollon yksikön ohella myös aluehallintovirasto ja Valvira.

Organisaatiovalvonnan yhdenmukaistamisen tavoitteena on edelleen edistää vankiterveydenhuoltopalvelujen laatua sekä varmistaa Vankiterveydenhuollon yksikön vastuulla olevien henkilöiden potilasturvallisuutta ja oikeusturvaa. Valvonnalla ja siihen liittyvällä ohjauksella voidaan varmistaa vankien terveydenhuoltopalveluiden vastaavuus muulle väestölle tarjottavien julkisten terveydenhuoltopalveluiden kanssa. Valiokunta pitää myös tältä osin hallituksen esitystä perusteltuna.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Valiokunta ehdottaa, että 2., 3. ja 4. lakiehdotuksessa otetaan huomioon hallituksen esityksen HE 48/2015 vp käsittelyn yhteydessä eduskunnan hyväksymät muutokset.

1. laki

5 §. Rikosseuraamuslaitoksen palvelukseen jää terveydenhuollon ammattihenkilöitä, joilla on muiden tehtävien ohella potilaan hoitoon liittyviä tehtäviä. Koska Rikosseuraamuslaitoksella ei jatkossa enää ole omaa potilasrekisteriä, valiokunta ehdottaa 2 momentin täydentämistä siten,

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

että nämä ammattihenkilöt tallettavat potilaan hoitoon liittyvät tiedot Vankiterveydenhuollon potilasrekisteriin.

13 §. Valiokunta ehdottaa viittaussäännöksen teknistä tarkistamista koskemaan 12 §:ää.

16 §. Ilmoitus Rikosseuraamuslaitoksen yksikölle (Uusi). Valiokunta ehdottaa lakivaliokunnan lausunnon mukaisesti säännöstä Vankiterveydenhuollon yksikön mahdollisuudesta ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle, kun on syytä epäillä vangin aiheuttavan vaaraa laitoksen järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangin tai muiden henkilöiden turvallisuudelle. Ilmoittaminen koskee vangin mahdollista vaarallisuutta siten, ettei ilmoitus sisällä tietoa vangin sairauden laadusta tai muista terveydentilan tai hoidon yksityiskohdista.

Lakiehdotuksen 16—18 § muuttuvat 17—19 §:ksi.

6. laki

2 luku

10 §. Valiokunta ehdottaa säännöksen teknistä korjaamista.

19 luku

8 a §. Ilmoitus Vankiterveydenhuollon yksikölle (Uusi). Valiokunta ehdottaa edellä 1. lakiehdotuksen 16 §:ää vastaavasti säädettävän Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuudesta ilmoittaa Vankiterveydenhuollon yksikölle, kun on syytä epäillä vangin aiheuttavan vaaraa yksikön järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangin tai muiden henkilöiden turvallisuudelle.

11 §. Pykälään ehdotetaan lisättävän viittaus edellä ehdotettuun uuteen 8 a §:ään.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 49/2015 vp sisältyvät 5. ja 7.—10. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 49/2015 vp sisältyvät 1.—4. ja 6. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

Vankiterveydenhuollon yksiköstä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Vankiterveydenhuollon yksikön tehtävät ja johto

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaiseen Vankiterveydenhuollon yksikköön. Vankiterveydenhuollon yksikön toimialueena on koko maa.

2 §

Toimiala ja tehtävät

Vankiterveydenhuollon yksikön tehtävänä on järjestää vankien ja tutkintavankien terveyden- ja sairaanhoito siten kuin vankeuslain (767/2005) 10 luvussa ja tutkintavankeuslain (768/2005) 6 luvussa säädetään.

3 §

Johtaminen ja ratkaisovalta

Vankiterveydenhuollon yksikköä johtaa vankiterveydenhuollon johtaja. Vankiterveydenhuollon johtaja ratkaisee yksikköä koskevat asiat, jollei niitä ole säädetty johtokunnan ratkaistavaksi taikka erikseen säädetty tai määrätty työjärjestyksessä muun virkamiehen ratkaistaviksi.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

4 §

Yleinen ohjaus, kehittäminen, johto ja valvonta

Vankiterveydenhuollon yksikön toiminnan yleinen ohjaus, kehittäminen, johto ja valvonta kuuluvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Vankiterveydenhuollon yksiköllä on johtokunta, jonka Terveyden ja hyvinvoinnin laitos asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään seitsemän muuta jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet. Johtokunta vahvistaa Vankiterveydenhuollon yksikön työjärjestyksen.

2 luku

Potilasrekisterinpito ja potilastietojen luovuttaminen

5 §

Potilasrekisteri

Vankiterveydenhuollon yksikkö pitää potilasrekisteriä, johon talletetaan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä tarkoitettut potilasasiakirjat. Potilasasiakirjoihin talletettavista tiedoista ja niiden säilytysajoista säädetään mainitussa pykälässä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä. Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapidosta säädetään mainitun lain 13 §:ssä.

Potilasrekisterin tietoja saavat käsitellä vain Vankiterveydenhuollon yksikössä tai sen toimeksiannosta potilaan hoitoon taikka siihen liittyviin tehtäviin osallistuvat henkilöt. Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa oleva terveydenhuollon ammattihenkilö tallettaa terveyden- tai sairaanhoidon tehtävissään syntyneet tiedot tässä pykälässä tarkoitettuun potilasrekisteriin.

Potilastietojen käsittelyyn sovelletaan lisäksi, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007) säädetään.

6 §

Potilasrekisterissä olevien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä potilastietojen luovuttamisesta ilman potilaan kirjallista suostumusta säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:n 3 ja 4 momentissa tai muussa laissa, saa vankien ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettujen terveydenhuollosta vastaava lääkäri, tai hänen ohjeidensa mukaan muu terveydenhuollon ammattihenkilö, luovuttaa potilasrekisteriin talletettuja tietoja seuraavasti:

1) arviointikeskuksen tai vankilan johtajalle taikka hänen määräämälleen Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa olevalle virkamiehelle sellaiset vangin tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun väkivalta-, itsemurha- tai tartuntatautiriskiä taikka muita vastaavia sairaudesta johtuvia riskejä koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä kyseisen henkilön hengen, terveyden tai

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

turvallisuuden suojaamiseksi taikka muiden henkilöiden hengen, terveyden tai turvallisuuden vaarantumisen estämiseksi;

2) arviointikeskuksen tai vankilan johtajalle taikka hänen määräämälleen toiminnoista vastaavalle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle sellaiset työntekijän työturvallisuuden varmistamiseen liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä arvioitaessa vangin tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun työkykyä hänen sijoittamiseksi työhön, sekä sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä arvioitaessa vangin tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun toimintakykyä hänen sijoittamiseksi opiskeluun tai muuhun toimintaan;

3) Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön virkamiehelle, jonka virkatehtäviin kuuluu pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain (781/2005) 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun vangin vapauttamisasian käsitteleminen, mainitun asian käsittelemiseksi väkivaltariski-arvio ja vaarallisuusarvio sekä arviointikeskuksen tai vankilan johtajalle taikka hänen määräämälleen toiminnoista vastaavalle virkamiehelle arvioidun väkivaltariskin nojalla järjestettävän toiminnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi kirjallinen lausunto vaarallisuusarvion johtopäätöksistä.

Ilman potilaan suostumusta potilasrekisteristä voidaan luovuttaa Rikosseuraamuslaitoksen palveluksessa oleville terveydenhuollon ammattihenkilöille heidän terveyden- tai sairaanhoidon tehtävissään välttämättömät tiedot.

Rikosseuraamuslaitoksen muulle henkilöstölle kuin terveydenhuollon ammattihenkilöille voidaan ilman rekisteröidyn kirjallista suostumusta ilmaista vain sellaisia 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja, joista ei ilmene sairauden laatu eikä muu terveydentilan tai hoidon yksityiskohta.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä varten saa luovuttaa myös tietoja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:ssä tarkoitettuun rikosasian vastaajan mielentilan tutkimukseen perustuvaan lausuntoon sisältyvästä arviosta siitä, onko syytettyä pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

7 §

Oikeus saada tietoja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä ja muulta viranomaiselta

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Vankiterveydenhuollon yksiköllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muun terveydenhuollon toimintayksikön potilasrekisterin tietoja pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun vangin väkivaltariskiä koskevan arvion tai lausunnon laatimiseksi ja sen nojalla järjestettävän toiminnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä. Edellä tarkoitettujen arvion tai lausunnon laatimiseksi Vankiterveydenhuollon yksiköllä on oikeus saada Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta tietoja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:ssä tarkoitettua rikosasian vastaajan mielentilan tutkimuksesta ja siihen perustuvasta lausunnosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja saavat käsitellä vain ne Vankiterveydenhuollon yksikön virkamiehet, jotka välttämättä tarvitsevat niitä mainitussa momentissa tarkoitettujen tehtävänsä suorittamiseksi. Asiakirjat on hävitettävä heti, kun ne eivät enää ole tarpeen momentin mukaisia tarkoituksia varten.

Vankiterveydenhuollon yksiköllä on oikeus saada Rikosseuraamuslaitoksen täytäntöönpanorekisteriin, yhdyskuntaseuraamusrekisteriin sekä valvonta- ja toimintarekisteriin sisältyviä tietoja siltä osin kuin se on välttämätöntä Vankiterveydenhuollon yksikössä toimivien henkilöiden

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

tehtävien suorittamiseksi. Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista on varmistuttava tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

3 luku

Vankiterveydenhuollon ohjaus ja valvonta

8 §

Yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta

Vankiterveydenhuollon yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

9 §

Terveydenhuollon valvontaviranomaisten toimivalta

Aluehallintovirasto valvoo Vankiterveydenhuollon yksikön järjestämän ja tuottaman vankien terveyden- ja sairaanhoidon lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa aluehallintoviraston toimintaa valvonnan ja siihen liittyvän ohjauksen toimeenpanossa, yhteensovittamisessa ja yhdenmukaistamisessa. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lupa- ja valvontavirasto valvoo Vankiterveydenhuollon yksikön järjestämän ja tuottaman vankien terveyden- ja sairaanhoidon lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

- 1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;
- 2) asiat, jotka liittyvät olennaisesti Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään muuhun terveydenhuoltoon taikka terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvontasiaan; sekä
- 3) asiat, joita aluehallintoviraston valvonta-asioita käsittelevät virkamiehet ovat esteellisiä käsittelemään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintoviraston tarkemmasta työnjaosta valvonnassa ja siihen liittyvässä ohjauksessa säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Ohjaus- ja arviointikäynnit

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat tehdä 9 §:ssä tarkoitetun ohjauksen toteuttamiseksi ohjaus- ja arviointikäyntejä Vankiterveydenhuollon yksikön vankien terveyden- ja sairaanhoidon palveluja järjestäviin ja tuottaviin toimipaikkoihin.

Ohjaus- ja arviointikäynneistä ja niiden ohjelmasta on sovittava ennakkoon Vankiterveydenhuollon yksikön ja asianomaisen toimipaikan kanssa.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

11 §

Tarkastusoikeus

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat tarkastaa tässä laissa tarkoitetun terveyden- ja sairaanhoidon toiminnan ja palvelut sekä niiden järjestämisessä käytettävät toimipaikat ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi määrätä aluehallintoviraston tekemään puolestaan edellä mainitun tarkastuksen. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastusmääräykseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tarkastaja on päästettävä vankilaan ja kaikkiin Vankiterveydenhuollon yksikön toimipaikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi, ja annettava niistä maksutta tarkastajan pyytämät jäljennökset. Tarkastajalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastusoikeutta ei ole pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin. Oikeus ottaa valokuvia ei koske vankeja ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettuja.

Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua tarkastuksen suorittamiseksi aluehallintovirastolle ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle.

Tarkastukseen sovelletaan muutoin mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään tarkastuksesta.

12 §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos vankien terveyden- tai sairaanhoidon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän tai muun vankien terveydenhuoltoa koskevan lain vastaista, aluehallintovirasto tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos potilasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi velvoittaa Vankiterveydenhuollon yksikön noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhallalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Aluehallintoviraston ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston päätöstä toiminnan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaisissa (395/1987) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, eikä säteilylaissa (592/1991) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Säteilyturvakeskus. Jos aluehallintovirasto tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto on valvonnassaan havainnut lääkehuollossa puutteita

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

ta tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen. Säteilyn käytössä havaituista puutteista ja epäkohdista on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

13 §

Hallinnollinen ohjaus ja kehoitus

Jos terveyden- tai sairaanhoidon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aihetta 12 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat saattaa Vankiterveydenhuollon yksikön tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallinnon vaatimuksiin. Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat myös kehottaa valvottavaa korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat antaa valvottavalle huomautuksen vastaisen varalle.

Tässä pykälässä tarkoitettuun aluehallintoviraston tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston antamaan hallinnolliseen ohjaukseen tai kehoitukseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

14 §

Valvonta-asian käsittely

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto ryhtyvät tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin ne potilasturvallisuuden varmistamisen tai lain noudattamisen kannalta katsovat olevan aihetta.

Kahta vuotta vanhempaan tapahtumaan perustuvaa valvonta-asiaa ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.

Muistutus ja kantelumenettelyyn perustuvasta asian ottamisesta käsiteltäväksi säädetään erikseen hallintolaissa (432/2003) ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa.

15 §

Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus

Vankiterveydenhuollon yksikkö on velvollinen antamaan aluehallintovirastolle ja Sosiaali- ja terveysalan valvontavirastolle niiden pyytämät tiedot ja selvitykset, jos ne ovat välttämättömiä viraston tässä laissa tarkoitettujen ohjaus- ja valvontatehtävien toteuttamiseksi. Tiedot ja selvitykset on annettava maksutta ja sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

4 luku

Erinäiset säännökset

16 § (Uusi)

Ilmoitus Rikosseuraamuslaitoksen yksikölle

Jos vankiterveydenhuollon järjestämisen yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä, että vanki aiheuttaa vaaraa Rikosseuraamuslaitoksen järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangin tai muun henkilön turvallisuudelle, Vankiterveydenhuollon yksikkö saa ilmoittaa asiasta Rikosseuraamuslaitoksen yksikölle. Ilmoituksesta ei kuitenkaan saa ilmetä sairauden laatu eikä muu terveydentilan tai hoidon yksityiskohta.

17 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Vankiterveydenhuollon yksikön johtokunnasta ja sen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös Vankiterveydenhuollon yksikön henkilöstöstä sekä johtavien virkamiesten kelpoisuusvaatimuksista ja palvelussuhteeseen ottamisesta.

Vankiterveydenhuollon yksikön sisäisestä työnjaosta sekä toimintojen muusta järjestämisestä määrätään sen työjärjestyksessä.

5 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

18 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19 §

Siirtymäsäännökset

Muussa laissa tai asetuksessa taikka valtioneuvoston tai ministeriön päätöksessä olevalla viittauksella Rikosseuraamuslaitoksen terveydenhuoltoyksikköön tai Vankeinhoitolaitoksen terveydenhuoltoyksikköön tarkoitetaan tämän lain tultua voimaan viittausta Vankiterveydenhuollon yksikköön.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

Tämän lain tullessa voimaan Rikosseuraamuslaitoksen terveydenhuoltoyksikön henkilöstö sekä vastaavat virat siirtyvät Vankiterveydenhuollon yksikköön. Siirrossa noudatetaan valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvun säännöksiä.

Vankiterveydenhuollon yksikkö on työnantajana velvollinen, siten kuin työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:ssä säädetään, noudattamaan Rikosseuraamuslaitoksen tekemän palkkausjärjestelmävirkaehtosopimuksen määräyksiä, sellaisina kuin ne olivat 31 päivänä joulukuuta 2015 yksikössä noudatettavina kuluvan sopimuskauden loppuun asti.

2.

Laki

potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohta ja 3 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 2 §:n 4 kohta laissa 741/2011 ja 3 §:n 1 momentti laissa 1335/2010, seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

---

4) *terveydenhuollon toimintayksiköllä* kansanterveyslaissa (66/1972) tarkoitettua terveyskeskusta ja muita kunnan toimintayksiköitä, jotka hoitavat kansanterveyslain mukaisia tehtäviä, erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989) tarkoitettua sairaalaa ja siitä erillään olevaa sairaanhoidon toimintayksikköä sekä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän päättämää muuta hoitovastuussa olevaa kokonaisuutta, yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettua terveydenhuollon palveluja tuottavaa yksikköä, työterveyslaitosta siltä osin kuin se tuottaa työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetussa laissa (159/1978) tarkoitettuja terveyden- ja sairaanhoidon palveluita, valtion mielisairaaloista annetussa laissa (1292/1987) tarkoitettuja valtion mielisairaaloita, terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987)

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

tarkoitettua teveydenhuollon järjestämisvastuussa olevaa puolustusvoimien yksikköä siltä osin kuin se tuottaa terveyden- ja sairaanhoidon palveluita ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (/) tarkoitettua Vankiterveydenhuollon yksikköä;

---

2 luku

Potilaan oikeudet

3 §

Oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun

Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä. Suomessa tilapäisesti oleskelevien henkilöiden oikeudesta hoitoon on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai valtioiden välillä vastavuoroisesti sovietaan. Kunnan ja valtion velvollisuudesta järjestää terveydenhuollon palveluja on lisäksi voimassa, mitä kansanterveyslaissa, erikoissairaanhoitolaissa, terveydenhuoltolaissa (1326/2010), tartuntatautilaissa (583/1986), mielenterveyslaissa (1116/1990), Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (/) sekä terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) 2 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 818/2015 seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

2 §

Tehtävät

Viraston tehtävänä on huolehtia:

1) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015), kansanterveyslaissa (66/1972), työterveyshuoltolaissa (1383/2001), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989), terveydenhuoltolaissa (1326/2010), mielen-terveyslaissa (1116/1990), yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990), tartuntatautilaissa (583/1986), **terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987)**, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007), sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007), sosiaalihuoltolaissa (1301/2014), yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011), kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977), terveydensuojelulaissa (763/1994), alkoholilaissa (1143/1994), tupakkalaissa (693/1976), geeniteknikkalaissa (377/1995), terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (629/2010) ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (/) sille säädetyistä lupahallinnosta, ohjauksesta ja valvonnasta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) 2 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 927/2011, väliaikaisesti seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Viraston tehtävänä on huolehtia:

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

1) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), kansanterveyslaissa (66/1972), työterveyshuoltolaissa (1383/2001), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989), terveydenhuoltolaissa (1326/2010), mielenterveyslaissa (1116/1990), yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990), tartuntatautilaissa (583/1986), **terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987)**, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007), sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007), sosiaalihuoltolaissa (1301/2014), yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011), kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977), terveydensuojelulaissa (763/1994), alkoholilaissa (1143/1994), tupakkalaissa (693/1976), geenitekniikkalaissa (377/1995) terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (629/2010) ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (/) sille säädetyistä lupahallinnosta, ohjauksesta ja valvonnasta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 29 päivään helmikuuta 2016.

5.

Laki

Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain (953/2009) 4 §:n 1 momentti, ja *lisätään* 4 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sellaisena kuin niistä on 4 §:n 1 momentti laissa 715/2012, seuraavasti:

4 §

Organisaatio

Laitoksessa on keskushallintoyksikkö ja koulutuskeskus. Laitoksen yhteisiä tehtäviä varten voidaan perustaa myös muita yksiköitä.

Vankien terveydenhuollon järjestämisestä vastaa Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (/) tarkoitettu Vankiterveydenhuollon yksikkö.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 1 luvun 4 §:n 1 momentti, 2 luvun 10 §:n 1 momentti, 5 luvun 9 §:n 2 momentti, 10 luvun 1 §, 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti, 7, 8, 10 ja 11 §, 12 luvun 1 §:n 2 momentti *sekä 19 luvun 11 §,*
sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 4 §:n 1 momentti, 5 luvun 9 §:n 2 momentti ja 12 luvun 1 §:n 2 momentti laissa 393/2015, 2 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 33/2015 sekä 10 luvun 1, 7, 8, 10 ja 11 § laissa 735/2011 ja
lisätään 19 lukuun uusi 8 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

4 §

Vankeuden täytäntöönpanon organisaatio

Vankeuden täytäntöönpanosta vastaa Rikosseuraamuslaitos. Rikosseuraamuslaitos jakautuu rikosseuraamusalueisiin, joilla on arviointikeskus ja vankiloita. Terveystieteiden tutkimuskeskuksesta vastaa Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (/) tarkoitettu Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen alainen Vankiterveydenhuollon yksikkö. Tuomioiden täytäntöönpanosta vastaa valtakunnallinen täytäntöönpanoyksikkö.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

10 §

Päätösvalta

Arviointikeskuksen johtaja tai työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimiva virkamies päättää 3 §:ssä ja 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta vankeusrangaistuksen lykkäyksestä ja 6 §:ssä tarkoitetusta lykkäyksen peruuttamisesta. Ulosottomies päättää 4 §:n 3 momentissa tarkoitetusta sakon muuntorangaistuksen lykkäyksestä ja lykkäyksen peruuttamisesta. Terveydellisistä syistä **anotusta** lykkäyksestä on pyydetty Vankiterveydenhuollon yksikön lausunto.

---

5 luku

Sijoittaminen vankilassa

9 §

Päätösvalta

Osastolle sijoittamisesta päättää toiminnoista vastaava taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies siten kuin vankilan työjärjestyksessä määrätään. Vangin erillään asumisesta omasta pyynnöstä päättää toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vankiterveydenhuollon yksikön sairaalaan ottamisesta ja sieltä poistamisesta päättää sairaalan toiminnasta vastaava ylilääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri.

---

10 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Vangin terveyden- ja sairaanhoito

Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa vangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. Vankiterveydenhuollon

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

yksiköllä on sairaaloita ja poliklinikoita, joilla on toimipaikkoja Rikosseuraamuslaitoksen eri yksiköissä.

Vankiterveydenhuollon yksikössä potilaana olevaan vankiin sovelletaan tätä lakia ja rangaistusten täytäntöönpanosta yksikössä vastaa Rikosseuraamuslaitos. Rikosseuraamuslaitoksen on turvattava vangin pääsy 1 momentissa tarkoitettuun hoitoon ja kuntoutukseen.

Terveys- ja sairaanhoidon järjestämisessä noudatetaan, mitä potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), mielenterveyslaissa (1116/1990), tartuntatautilaissa (583/1986) ja työterveyshuoltolaissa (1383/2001) säädetään.

2 §

Tilapäinen hoito ja tutkimus vankilan ulkopuolella

Jos sairasta tai vammautunutta vankia ei voida asianmukaisesti hoitaa tai tutkia Vankiterveydenhuollon yksikössä, hänet on lähetettävä tarpeellisen valvonnan alaisena tilapäisesti vankilan ulkopuolelle hoitoon tai tutkimukseen.

---

3 §

Vankilasta vapauttaminen hoitoa varten

Jos vanki on jatkuvasti vakavan sairauden tai vaikean vamman takia hengenvaarassa tai erikoishoitoa vaativassa tilassa ja hänen hoitamisensa Vankiterveydenhuollon yksikössä tai 2 §:n mukaisessa hoidossa olisi erityisen vaikeaa, hänet voidaan vapauttaa hoidettavaksi vankilan ulkopuolella.

---

7 §

Terveys- ja sairaanhoidon kustannukset

Vangin lääketieteellisten tarpeiden mukainen terveydenhoito, sairaanhoito ja lääkinnällinen kuntoutus maksetaan valtion varoista. Valtion maksuvelvollisuus edellyttää, että vankilan ulkopuolella järjestettävä tutkimus tai annettava hoito on Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärin osoittamaa tai hyväksymää.

8 §

Omalla kustannuksella järjestettävä hoito

Vangilla on oikeus Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärin luvalla omalla kustannuksellaan saada lääkitystä, tutkimusta ja muuta terveydenhuoltoa vankilassa.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

10 §

Päätösvalta

Vangin lääkityksestä, lääkkeiden hallussapidosta, tutkimuksesta ja muusta terveydenhuollosta vankilassa päättää Vankiterveydenhuollon yksikön lääkäri. Hammashuollosta päättää hammaslääkäri.

Vankilan johtaja päättää kuultuaan mahdollisuuksien mukaan lääkäriä, lähettamisestä 2 §:ssä tarkoitettuun hoitoon tai tutkimukseen. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää vankilan esityksestä Vankiterveydenhuollon yksikön johtajana toimivaa lääkäriä kuultuaan 3 §:ssä tarkoitettusta vankilasta vapauttamisesta.

11 §

Tarkemmat määräykset

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos antaa tarkemmat määräykset vankien terveydentilan tarkastamisesta ja terveydenhuollon järjestämisestä vankilassa.

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

1 §

Kirjeenvaihto ja postilähetysten tarkastaminen

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje tai muu postilähetys saadaan avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta, jos lähetyksen muodosta tai koosta voidaan päätellä, että se sisältää muutakin kuin luottamuksellisen viestin, tai jos muutoin on perusteltua syytä epäillä, että se sisältää 1 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. Tässä momentissa säädetyn estämättä saadaan suljetussa vankilassa tai Vankiterveydenhuollon yksikössä olevalle vangille saapunut kirje tai muu postilähetys kuitenkin avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta sen selvittämiseksi, sisältääkö se mainitunlaisia aineita tai esineitä.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

8 a § (Uusi)

Ilmoitus Vankiterveydenhuollon yksikölle

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä, että vanki aiheuttaa vaaraa Vankiterveydenhuollon yksikön järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangin tai muun henkilön turvallisuudelle, Rikosseuraamuslaitos saa ilmoittaa asiasta Vankiterveydenhuollon yksikölle.

11 § (Uusi)

Päätösvalta

Vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies päättää 1, 2, 4, 5, 8 ja 8 a §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tai tiedon antamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 6 luvun 1, 2 ja 6 §, 7 §:n 1 momentti ja 8 §, 16 luvun 1 §:n 1 ja 3 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 6 luvun 1 ja 6 §, 7 §:n 1 momentti ja 8 § laissa 736/2011 sekä 16 luvun 1 §:n 1 ja 3 kohta laissa 394/2015, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

6 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Tutkintavangin terveyden- ja sairaanhoito

Vankiterveydenhuollon yksikkö vastaa tutkintavangin lääketieteellisten tarpeiden mukaisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä. Rikosseuraamuslaitoksen on turvattava tutkintavangin pääsy tällaiseen hoitoon tai kuntoutukseen.

Tutkintavangilla on oikeus Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärin luvalla omalla kustannuksellaan saada lääkitystä, tutkimusta ja muuta terveydenhuoltoa vankilassa, jollei siitä aiheudu vaaraa tutkintavankeuden tarkoitukselle.

Terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisessä noudatetaan, mitä potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), mielenterveyslaissa, tartuntatautilaissa (583/1986) ja työterveyshuoltolaissa (1383/2001) säädetään.

2 §

Tilapäinen hoito ja tutkimus ja vankilan ulkopuolella

Jos sairasta tai vammautunutta tutkintavankia ei voida asianmukaisesti hoitaa tai tutkia Vankiterveydenhuollon yksikössä, hänet on lähetettävä tarpeellisen valvonnan alaisena tilapäisesti vankilan ulkopuolelle hoitoon tai tutkimukseen.

6 §

Terveydenhuollon kustannukset

Tutkintavangin lääketieteellisten tarpeiden mukainen terveydenhoito, sairaanhoito ja lääkinnällinen kuntoutus maksetaan valtion varoista. Valtion maksuvelvollisuus edellyttää, että vankilan ulkopuolella järjestettävä tutkimus tai annettava hoito on Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärin osoittamaa tai hyväksymää.

7 §

Päätösvalta

Tutkintavangin lääkityksestä, lääkkeiden hallussapidosta, tutkimuksesta ja muusta terveydenhuollosta vankilassa päättää Vankiterveydenhuollon yksikön lääkäri. Hammashuollosta päättää hammaslääkäri.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

8 §

Tarkemmat määräykset

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos antaa tarkemmat määräykset tutkintavankien terveydentilan tarkastuksen ja terveydenhuollon järjestämisestä vankilassa.

16 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Vankeuslain soveltaminen

Tutkintavankeuden toimeenpanossa sovelletaan, mitä vankeuden täytäntöönpanon osalta säädetään vankeuslain:

1) 1 luvun 4 §:ssä vankeuden täytäntöönpanon organisaatiosta, 5 a §:ssä lähiomaisesta ja muusta läheisestä, 6, 8 ja 9 §:ssä toimivaltuuksien käytöstä ja toimivallasta sekä 11 §:ssä virka-avusta;

3) 5 luvun 1 §:n 1 momentissa osastoista, 8 §:ssä osaston päiväjärjestyksestä ja 9 §:n 1 momentissa osaston päiväjärjestyksen vahvistamista koskevasta päätösvallasta ja 9 §:n 2 momentissa tarkoitetun ylilääkärin tai hänen määräämänsä lääkärin päätösvallasta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 77 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 77 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

77 §

Lääkehoidon valvonta sekä lääkehoitoa ja muuta hoitoa ja tukea koskevan määräyksen uudelleen tarkastus

Vankiterveydenhuollon yksikkö sopii lääkehoidon järjestämisestä ja lääkehoitoon liittyvästä veri- ja virtsanäytteen ottamisesta yliopistollisen sairaalan ja erikoissairaanhoidon yksikön kanssa.

Lääkehoitoa ja mahdollista muuta hoitoa ja tukea koskeva määräys on otettava uudelleen tarkastettavaksi enintään kolmen kuukauden väliajoin.

Lääkehoidon sekä muun hoidon ja tuen valvonnasta ja lopettamisesta päättää Vankiterveydenhuollon yksikön lääkäri. Kiireellisessä tapauksessa myös 1 momentissa tarkoitettussa sairaalassa tai erikoissairaanhoidon yksikössä toimiva lääkäri voi tilapäisesti keskeyttää lääkehoidon. Tieto lääkehoidon väliaikaisesta keskeyttämisestä välitetään viipymättä Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärille, joka tekee lopullisen päätöksen lääkehoidosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

valvotusta koevapaudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valvotusta koevapaudesta annetun lain (629/2013) 4 §, 13 §:n 2 momentti, 20 § ja 32 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 4 §, 13 §:n 2 momentti ja 32 §:n 3 momentti laissa 404/2015, seuraavasti:

4 §

Lääkehoito ja psykososiaalinen hoito koevapauden ehtona

Valvotun koevapauden ehdoksi voidaan asettaa, että seksuaalirikoksesta tuomittu vanki sitoutuu noudattamaan Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärin hänelle asettamia seksuaalirikoksen uusimisen ehkäisemiseksi tarkoitettua lääkehoitoa koskevia määräyksiä ja sitoutuu tällaisen lääkehoidon valvontaan. Lääkehoitoa koskevien määräysten noudattamisen lisäksi ehdoksi voidaan asettaa, että vanki sitoutuu noudattamaan psykososiaalista hoitoa ja tukea koskevia määräyksiä.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

Tällöin ehdoksi asetetaan myös, että vanki sitoutuu jatkamaan lääkehoitoa sekä siihen mahdollisesti liitettyä muuta hoitoa ja tukea sekä suostuu niitä koskevien määräysten noudattamisen valvontaan myös ehdonalaisessa vapaudessa.

Vangin on annettava suostumuksensa lääkehoitoon kirjallisesti Vankiterveydenhuollon yksikön lääkärille. Lääkärin on ennen suostumuksen antamista selvitettävä vangille lääkehoidon vaihtokukset.

Rikosseuraamuslaitoksen on ennen koevapauteen sijoittamista selvitettävä vangille lääkehoidon lopettamisesta aiheutuvat seuraamukset. Seuraamuksista säädetään 26 §:ssä ja yhdyskunta-seuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 74 §:ssä.

13 §

Pitkäaikaisvankien koevapauden valmistelu

Arviointikeskuksen on tarvittaessa oltava yhteydessä koevapauden täytäntöönpanoon liittyviin viranomaisiin, laitoksiin, yhteisöihin ja yksityisiin henkilöihin sekä tarvittaessa kutsuttava vanki henkilökohtaisesti arviointikeskukseen arvion tekemistä varten. Arviointikeskus antaa lausuntonsa siitä, ylläpitääkö ja edistääkö valvottu koevapaus elinkautista vankeutta tai koko rangaistusta suorittavan vangin valmiuksia sijoittua yhteiskuntaan, sekä selvittää muiden valvottu koevapauden edellytysten täyttymisen. Vankiterveydenhuollon yksikön lausunnosta säädetään erikseen.

---

20 §

Lääkehoidon valvonta

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuun lääkehoitoon sitoutuneen vangin on annettava virtsa- tai verinäytteet, jotka ovat välttämättömiä lääkityksen käytön valvomiseksi ja hoidon turvallisuuden varmistamiseksi. Koevapauteen sijoitettu on velvollinen näytteen antamiseksi saapumaan Vankiterveydenhuollon yksikköön tai erikseen määrättyyn yliopistolliseen sairaalaan tai erikoissairaanhoidon yksikköön.

Vankiterveydenhuollon yksikkö sopii lääkehoidon järjestämisestä ja lääkehoitoon liittyvästä veri- ja virtsanäytteen ottamisesta yliopistollisen sairaalan tai erikoissairaanhoidon yksikön kanssa.

32 §

Päätösvalta

Vankiterveydenhuollon yksikön lääkäri päättää 4 §:ssä tarkoitettun lääkehoidon sekä muun hoidon ja tuen aloittamisesta, valvonnasta ja lopettamisesta. Kiireellisessä tapauksessa lääkehoidon voi tilapäisesti keskeyttää myös 20 §:ssä tarkoitettussa sairaalassa tai erityissairaanhoidon yk-

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

sikössä toimiva lääkäri. Tieto hoidon väliaikaisesta keskeyttämisestä välitetään viipymättä Van-
kiterveydenhuollon yksikön lääkärille, joka tekee lopullisen päätöksen lääkehoidosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015) 10
ja 27 § sekä 29 §:n 3 momentti, ja
muutetaan 3 §:n 1 ja 2 momentti, 13 §:n 2 ja 3 momentti sekä 29 §:n otsikko ja 4 momentti seu-
raavasti:

2 luku

Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekisterit

3 §

Rikosseuraamuslaitoksen valtakunnalliset henkilörekisterit

Tässä laissa tarkoitettujen tietojen käsittelemiseksi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallinto-
yksikkö pitää Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmää ja siihen kuuluvia rekistereitä.

Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmään kuuluvat seuraavat henkilörekisterit:

- 1) täytäntöönpanorekisteri;
  - 2) yhdyskuntaseuraamusrekisteri;
  - 3) valvonta- ja toimintarekisteri;
  - 4) turvallisuustietorekisteri.
-

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

3 luku

Tietojen käsittelyn periaatteet

13 §

Tietojen käsittelyyn oikeutetut

Edellä 1 momentissa säädetyistä poiketen:

- 1) yhdyskuntaseuraamusrekisteriin tai valvonta- ja toimintarekisteriin sisältyvän sosiaalityön asiakasrekisterin tietoja saavat käsitellä vain sosiaalityön tehtäviin osallistuvat henkilöt;
- 2) turvallisuustietorekisterin tietoja saavat käsitellä vain Rikosseuraamuslaitoksen keskushalintoyksikön erikseen nimeämät Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa noudatetaan lisäksi, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa säädetään käytön valvonnasta.

29 §

Oikeus saada tietoja tuomioistuimelta

Tämän pykälän nojalla saatuja asiakirjoja saavat käsitellä vain ne Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet, jotka välttämättä tarvitsevat niitä 1 momentissa mainitun tehtävänsä suorittamiseksi. Asiakirjat on hävitettävä heti, kun ne eivät enää ole tarpeen mainittujen momenttien mukaisia tarkoituksia varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 26.11.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Anna-Maja Henriksson r
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen ps
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Annika Saarikko kesk

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen